Neologisme jurnalistice

Ioana-Cristina PÎRVU

Key-words: *neologisms, Romanian newspapers, assimilation, new meanings*

Presa percepută ca o putere, chiar dacă e situată numai pe locul al patrulea în ierarhie, influențează comunicațional „masele", impunând un anumit „model" lingvistic, nu întotdeauna benefic. Consecința acestei mişcări în dinamica limbii române actuale este invazia agresivă a termenilor străini împrumutați recent, nu numai în limbajele de specialitate, ci şi în lexicul de zi cu zi.

În presa scrisă actuală, fenomenul are avantajul facilității: termenul este preluat ca atare din dorința de exprimare mai „literară", mai „cultă" sau mai „tehnică" ori de recuperare a rămânerii în urmă în diverse planuri. Însă o privire obiectivă asupra împrumuturilor lexicale implică distincția dintre împrumuturi „necesare" şi împrumuturi „de lux", dihotomie prezentă la Adriana Stoichițoiu-Ichim, care analizează aspectele actuale ale influenței limbii engleze în limbajul presei româneşti. Autoarea constată că realitatea lingvistică nu permite o delimitare precisă între *anglicisme/americanisme* (cuvinte în curs de asimilare) şi *xenisme* (cuvinte neadaptate, numite şi *barbarisme* – Stoichițoiu-Ichim 2001b: 83), optând pentru utilizarea primului termen într-o clasificare din perspectivă normativă a noilor unități lexicale intrate în limba română în număr atât de mare. Funcția referențial-informațională a limbajului publicistic impune ca definitorie utilizarea neologismelor care introduc concentrație maximă în textul jurnalistic, apropiindu-l de stilul ştiințific.

1. Urmând modelul de mai sus, vom inventaria cele mai frecvente **împrumuturi „necesare"** (motivate denotativ sau stilistic) prezente în limbajul jurnalistic actual.

1.1. Categoria **împrumuturilor denotative** – justificată de nevoia de a desemna un nou referent – cuprinde, în general, termeni de specialitate (simpli sau compuşi) neatestați în DEX sau DCR, preluați ca atare, inclusiv cu pronunția specifică, dar adesea „românizată":

– **termeni economico-financiari**: „*Cardul* e trecut încă o dată prin aparat. Plăteşti *cash*" (Dv 4, 2004: 17) [–DEX, +DCR]; „*Dealeri* de droguri sintetice, prinşi în Capitală" (A 4251, 2004: 12) [–DEX, +DCR]; „considerate de unii *dealeri* ca fiind operațiuni speculative" (A 4244, 2004: 5); „*Leasing*-ul sporeşte afacerile cu asigurări" (EZ 3579, 2003: 11) [–DEX, –DCR];

– **termeni tehnici**: „*Airbag*-urile le-au salvat" (A 4311, 2004: 9); „*Hackeri* bucureşteni capturați cu ajutorul FBI" (RL 4387, 2004: 27); „De la astfel de *clone* [–

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

DEX, +DCR] (nu fizice, ci psihice), de la astfel de *cyborgi* ai disimulării nu ai ce scoate, jurnalistic vorbind" (EZ 3647, 2004: 19); „Disputa între Ionel Blănculescu şi Eugen Chirovici pe tema autorizării speciale a companiilor *off-shore*" (A 4271, 2004: 6) [–DEX, +DCR: (tehn.) –Privitor la petrolul submarin–]; „*Playere MP3* cu *harddisk* sau *CD*" (EZ 3758, 2004: 20); „O revoluţie în lumea *notebook*-urilor – *IBM TkinkPad X40*" (A 4235, 2004: 6); „ONRC a publicat pe *site //* Lista firmelor-fantomă" (EZ 3666, 2004: 11); „Preţul unei *tastaturi* vândute pe bursele electronice variază într-o plajă largă de valori, de la 3 euro până la 33 euro" (RL 4343, 2004: 5);

– **termeni din domeniul comunicaţiilor şi presei**: „*E-mail*-urile respective au ajuns însă în mâna presei…" (RL 4314, 2004: 1) [–DEX, +DCR]; „Infracţiunile informatice fac ravagii în rândul utilizatorilor de *Internet*" (A 4240, 2004: 4); „sistemul *on-line* de plată a taxelor" (A 4242, 2004: 5) [–DEX, –DCR]; „Nu sexul face *ratingul*" (A 4297, 2004: 4) [–DEX, –DCR];

– **termeni sportivi**: „Trasee de *cicloturism* şi *mountain bike* pentru începători şi avansaţi" (A 4271, 2004: 9); „…(cu etape de calificare, *play-off*-urile şi finală)" (RL 4343, 2004: 5); „Un *derby* incendiar" (RL 4257, 2004: 8); „Vacanţă în adâncul Mării Negre. – *Scuba-diving* şi *snorkeling* pe litoralul românesc" (EZ 3737, 2004: 10);

– **termeni din domeniul artistic**: „Surpriză de proporţii în *box office*-ul american" (A 4326, 2004: 9); „Invazie de *kitsch*, sărăcie cu sclipici" (EZ 3581, 2003: 4); „ce anume spunea vocea din *off*" (Dv 4, 2004: 6); „noua fiţuică va avea o echipă puternică de *paparazzi* care va poza de pe blocurile vecine ce are lumea prin casă" (AC 21, 2004: 11) [–DEX, +DCR]; „vedetă a recent-încheiatului *sitcom* „Friends", actorul-producător se gândeşte tot mai mult şi la ideea de a avea copii" (RL 4312, 2004: 26) [–DEX, –DCR].

Ca o dovadă a acceptării împrumutului în română, unii dintre aceşti termeni de specialitate, care îndeplinesc numai funcţii denominative, apar în textele jurnalistice ca formaţii derivate (cu prefixe şi sufixe) sau intră în cuvinte compuse pe teren românesc: „Preşedintele Iliescu cere anumitor forţe politice să nu mai facă *anti-lobby* la UE" (A 4313, 2004: 12); „Investitorii la bursă vor fi despăgubiţi dacă societăţile de *brokeraj* intră în faliment" (A 4314, 2004: 6); „Uşor cu *gipanul* pe scări" (AC 32, 2004: 32); „Noile tehnologii stimulează noi forme de oralitate, zic unii *mass-mediologi* faimoşi" (D 366, 2000: 4); „Pîrtie, vin *schiorii!*" (EZ 3581, 2003: 5); „*starlete TV*" (Dv 18, 2004: 5); „Cannes 2004 // Cântă, zeiţă, mânia ce-aprinse pe Brad Pitt *hollywoodianul*… s-a antrenat cu specialişti în *body-building* timp de şase luni" (A 4313, 2004: 3); „*Folclor-kitsch*" (EZ 3581, 2003: 4); „Curtea de Casaţie a făcut lumină în dosarul «Flavius Bloancă» // *Miliţian-killer*, specializat în rupturi de splină" (RL 4369, 2004: 9).

1.2. În presa actuală, *împrumuturile* motivate *stilistic* reprezintă o categorie mai eterogenă decât cea justificată denotativ, sensurile nou apărute fiind susţinute, în principal, de funcţia expresivă şi de cea conativă, proprii discursului jurnalistic.

Împrumuturile stilistice sunt folosite deliberat:

– **pentru evocarea „culorii locale"**: „Are balta peşte: de la PETROM, unde tronează *gangsterul* Liviu Luca, mult prea guraliv în legătură cu apartenenţele lui la francmasonerie" (RM 700, 2003: 3); „*Good bye Năstase?*" (EZ 3764, 2004: 4); „*Jogging*-ând prin Capitală" (D 463, 2002: 18); „Baronii *rock'n roll*" (A 4296, 2004: 1); „*Skimmer*-ii români au zăpăcit bancomatele din Italia" (EZ 3661, 2004: 9);

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

– **cu intenție ironică**: „să înghiți porția zilnică de istericale ale vreunui *bossulete* dâmbovițean” (D 394, 2000: 8); „un alt exercițiu de tâmpificare: *ciunga shock* a ştirilor de la ora 5” (Dv 5, 2004: 18); „Deşi ilegală, celebra cursă «GumBall 3000» atrage anual vedete de film, cântăreți, atleți profesionişti şi membri ai *high-life* pasionați de maşini de mare viteză” (EZ 3733, 2004: 7); „Stăpâna ei, de altfel, a dezbrăcat-o, îmbrăcând în schimb haina de lucru pentru a se lua la trântă *live* cu tovarăşul Onuțanu. Rezultatul? S-a văzut…” (RL 4340, 2004: 1).

Ele cunosc şi o extindere a sferei de utilizare:

– în **domeniul politic, economic, socio-cultural**: „*Big-Bangul* extinderii” (*22* 729, 2004: 8); „Cum a ajuns Remus Truică aici? Eh, asta e o întrebare, dar ceea ce e sigur e că gagiul a plecat din postul de director al unei firme de Internet, pe care patronul – nimeni altul decât *biznismanu' hiperpesedist* Alexandru Bitner (mogulul de la Gura Portiței) – a vândut-o pe o remorcă de bani grupului RDS” (AC 21, 2004: 19); „România în *ping-pong*-ul transatlantic” (*22* 729, 2004: 4); „*Poker* bugetar” (D 366, 2000: 3); „Cu Radu Mazăre în *pole-position*, Constanța pare să revină PSD” (A 4303, 2004: 2); „*Show hollywoodian* la Boston // Stânga democrată îl atacă pe Bush” (RL 4367, 2004: 8); „Rate cu *spray* lacrimogen” (EZ 3588, 2003: 4); „Vadim Tudor, caricatura justițiară, şi Gigi Becali, filozoful practicant, îmbracă şi ei straie de *superman*-i şi *speiderman*-i ai poporului oprimat” (EZ 3707, 2004: 4); „*Training* electoral” (RL 4205, 2004: 2);

– şi chiar **în limbajul colocvial**, contexte în care îşi pierd caracterul monosemantic, dezvoltând sensuri noi, metaforice[1]: „Paradoxal, căutarea de *cool* e un semn de înțelepciune, să va vedea mai târziu de ce…” (EZ 3638, 2004: 23); „Se înțelege că e *OK* să furi, urât e să ai interese politice” (Dv 4, 2004: 4); „Egalitatea de şanse şi drumul în viață // *«Sacses stori»* cu odraslele politicienilor” (RL 4363, 2004: 3). Deşi multe dintre aceste sensuri metaforice conotate peiorativ sunt contextuale, ocazionale, ele reprezintă un argument în plus privind permanenta căutare a ineditului expresiv, trăsătură definitorie a discursului jurnalistic actual: „s-a adresat *fanilor* săi politici, care s-au şi evaporat în câteva minute din parc” (RL 4202, 2004: 20); „este vorba despre Dorian Stanciu (49 de ani), administrator al SC Adriandra Impex SRL Ploieşti, o „piesă” extrem de importantă în *puzzleul* infracțional…” (RL 4320, 2004: 28); „*Ping-pong* cu bebeluşi între autorități” (EZ 3750, 2004: 12).

Prin conotațiile lor „străine”, împrumuturile stilistice (fie că provin din limba engleză, franceză, italiană, germană sau japoneză) îşi asigură expresivitatea în raport cu posibilele echivalente româneşti: „Virgil Nicolaev, «*il cappo di tutti cappi*»” (RL 4150, 2003: 32); „Noul «naş» al mafiei vrâncene este, fără drept de tăgadă, şeful PSD Vrancea, Marian Oprişan, fost manechin la Fabrica de Confecții din Focşani, fiind secondat îndeaproape de fostul *capo di tutti capi* Horia Furtună, un dinozaur comunist, ex-deputat în Marea Adunare Națională până în 1989” (RL 4348, 2004: 2); „De la *proboi* la *pizza*” (D 396, 2000: 16); „*Sechete* de *famiglie*” (AC 21, 2004: 7) (cu referire la Ioan Seche); „După un *tête-à tête* cu Costi Ioniță şi curtea făcută Nicolei, // Lia Roberts s-a dezlănțuit pe blues-ul lui A.G. Weinberger” (A 4271,

[2] Adriana Stoichițoiu-Ichim (2001b: 103) îl numeşte „proces de determinologizare”.

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

2004: 2); „*Virusland*” (D 385, 2000: 14). Valoarea expresivă este semnalată cititorului prin mărci specifice inserate în textul jurnalistic:

– **ghilimelele**: „Salariile *«boss-ilor din presă»*, noua obsesie prezidențială” (RL 4310, 2004: 3); „Hands-free-ul e *«cool de cool»*” (EZ 3621, 2004: 3); „Nişa *«cool»*” (EZ 3638, 2004: 23); „Studenții din Constanța s-au înghesuit pe job-uri de *«promotor»* şi *«hostess»*” (A 4307, 2004: 12); „El va conduce mai departe fie Senatul, fie Guvernul; va reprezenta România în Europa şi în lume; în orice caz, va fi *«el lidero maximo»* în PSD» (EZ 3748, 2004: 4); „*«Of course, a Jag!»*” (A 4335, 2004: 11); „Firmele *«off-shore»* scot anual din România peste un miliard de dolari» (RL 4321, 2004: 4); „Directoarea *«strip-tease»* poate scăpa de sancțiuni» (EZ 3620, 2004: 3);

– **asocierea termenului străin în context cu un pdeudo-echivalent românesc**: „Tărăcilă şi-a făcut *harakiri* (şi-a dat demisia)” (RL 4347, 2004: 2);

– **scrierea cu italice**: „Nu m-a intrigat nici stângăcia, neliniştită de note isterice, a candidatului principal, nici fastul *à l'américaine* cu care au fost primiți în sala Polivalentă băieții de băieți care domnesc peste sectoare, nici adularea şefului «Aaa-di! Aaa-di! Aaa-di!» şi nici obsesia pe care au dezvoltat-o liderii locali pentru Traian Băsescu” (Dv 18, 2004: 5); „urmărind harta *campus*-ului” (D 365, 2000: 4); „…întru desăvârşirea *entertainment*-ului” (D 361, 2000: 4); „*Flower-power* şi celularul” (D 366, 2000: 8); „Până la execuția politică sumară sau *happy-end*-ul neaşteptat, eu zic să ne facem comozi pentru campania electorală, pe marginea şanțului la o bârfă şi-o sămânță de bostan” (Dv 18, 2004: 4); „semn că la mijloc e vorba şi despre oarece *know-how*” (D 396, 2000: 9); „O poveste de *love-hate* cu regimul comunist trăită la vârful serviciilor secrete” (Dv 4, 2004: 5); „Doar numele mari le mai trezesc atenția celor din *middle-class*-ul dâmbovițean, dar şi atunci mai ales pentru că e de *bon-ton* să spui: «Dragă, am fost aseară la Cesaria Evora! Ce voce!...»” (Dv 18, 2004: 10); „*On-line* sau deloc” (D 361, 2000: 4); „Urale prelungite îl întâmpină pe Viorel Hrebengiuc, care îşi începe *speech*-ul arătând că aduce, de la Bucureşti, sprijin pentru primarul Sechelariu…” (Dv 18, 2004: 13); „Mitocanul *underworld* şi țoapa *downtown*” (D 366, 2000: 8);

– **cumul de mărci conotate ironic sau peiorativ**: „Nu Năstase îl trimite pe Iliescu la pensie. Aici Iliescu e *«the master of the game»*” (*22* 751, 2004: 1).

1.3. Conform criteriului formal, majoritatea anglicismelor care desemnează inanimate se încadrează, în general, în categoria neutrului românesc cu pluralul în desinența *-uri*, „clasificator substantival” (Pană Dindelegan 2002: 37), care permite încadrarea bazelor în această clasă: „uitându-mă pe sutele de cărți, reviste, *CD-uri* dedicate «istoriei recente»” (Dv 4, 2004: 3); „*Harddisk-uri* second-hand, pline cu date confidențiale” (EZ 3707, 2004: 15); „*Joburi* pentru studenți” (EZ 3574, 2003: 9); „Vila – un adevărat palat –, garnisită cu 10.000 de metri pătrați de teren aferent, cu câteva zeci de camere, *livinguri*, dormitoare, trei garaje şi alte dependințe” (RL 4309, 2004: 1); „România […] care, în nici un caz, nu este o superputere care să-şi permită *show-uri* politice hollywoodiene” (A 4306, 2004: 1); „*site-urile* electronice ale Parlamentului” (A 4294, 2004: 1); „se consacrau *talk-show-uri* lungi cât o noapte butonată între Tucă şi Călinescu” (D 365, 2000: 12); „Sunt un fel de *upgrade-uri* ale personalităților oricum goale” (EZ 3647, 2004: 19). În cazul împrumuturilor stilistice am înregistrat şi alte forme de plural decât cele în *-uri*, şi anume pluralul de

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

tip popular/colocvial, într-o exprimare familiară, uşor ironică: „*Homeleşii*, murdari, îmbrăcaţi cu haine pe care nu le-au curăţat vreodată” (A 3890, 2002: 1); „*Homleşii* politici” (A 4378, 2004: 1). În ceea ce priveşte adaptarea împrumuturilor verbale, această categorie se încadrează, de regulă, în prima conjugare (cu sufixul *-ez* la persoana I a indicativului prezent): „şi o incapacitate structurală, organică de a se opri la ceva, *de a campa* într-o zonă” (D 369, 2000: 15); „*clickezi* acolo, dincolo…” (A 4307, 2004: 4); „Bande conduse de români *clonează* cardurile bancare” (A 4331, 2004: 1); „Astfel, ei pot *să-şi downloadeze* piesa preferată” (RL 4330, 2004: 22); „*Zapam* pe televizor ca să-mi împrospătez memoria” (Dv 20, 2004: 3); „PRO TV-ul este pustiu fără Teo de la 6 la 7, Regiunea Autonomă Bonomă pe care Teopreai, uitând *s-o zapezi* mai departe, deşi decorul era oribil, iar invitaţii făceau figuraţie...” (D 462, 2002: 17).

1.4. Un alt aspect interesant al acestor împrumuturi este adaptarea lor morfologică. Se observă frecvent dificultăţi de adaptare a împrumuturilor (în special, a anglicismelor) la sistemul flexionar românesc. În ciuda faptului că engleza şi româna aparţin la familii de limbi distincte, presiunea sistemului limbii noastre şi efectul analogiei se dovedeşte mai puternic în a asimila morfologic termenii străini: „Mâinile *bodiguarzilor* spitalului au fost strânse de candidatul PSD” (A 4316, 2004: 3); „Surpriză de proporţii în *box office-ul* american” (A 4326, 2004: 9); „Mare studio clandestin de *CD-uri pirat*, descoperit în casa fiului unui maior SRI” (A 4325, 2004: 12); „Opinia *dealerilor* după recenta apreciere a dolarului” (A 4215, 2004: 5); „Viorel Moldovan, *golgeterul* lui FC Nantes” (RL 4246, 2004: 10); „APAPS nu a vrut să spună mai nimic despre *holdingul* care a devenit proprietar majoritar al SNTR” (EZ 3620, 2004: 1); „În epoca *Internetului*, să aduci un om de la Suceava la Bucureşti pentru a depune câteva foi de hîrtie la un ghişeu pare complet absurd” (Dv 2, 2004: 20); „Polonicul bate *laptopul*” (A 4254, 2004: 4); „A fost, alături de primul ministru Margaret Thatcher, promotorul celei mai importante reforme economice, într-o vreme când *liderii* occidentali cochetau tot mai mult cu economia marxistă” (RL 4323, 2004: 6); „*Shopping-ul* primeşte binecuvântarea” (EZ 3578, 2003: 5); „*Summitul* s-a centrat asupra altor două teme dificile” (RL 4310, 2004: 6); „În delirul *week-end-ului* tenisistic” (*22* 726, 2004: 19).

În limbajul jurnalistic actual, tendinţa generală este de a păstra împrumuturile în forma lor grafică originală: „Mult mai paşnic este A. Mihai (PUR), armator, *boss* al Rotary Club” (A 4303, 2004: 2); „Transilvania, îngropată în *confetti*” (RL 4299, 2004: 2); „Gabriel Liiceanu a ţinut un discurs coerent şi grav, prin care parcă a vrut să combată atmosfera de lehamite şi de *déjà-vu*” (RL 4314, 2004: 25); „Vânătoarea, un *hobby* prea scump pentru românii de rînd // Nobila artă de a ucide, rezervată elitelor” (EZ 3616, 2004: 6); „Pretextând că fac *lobby* pentru integrare” (A 4244, 2004: 2); „strategiile de *marketing*” (D 367, 2000: 13); „Wilkinson, vânat de *paparazzi*” (RL 4236, 2004: 8); „Ţigăncuşa îi bagă sub nas un tub de *spray*” (Dv 4, 2004:17); „Şi dispune şi de un *staff* uimitor de eteroclit” (EZ 3622, 2004: 12); „Dorel Simion încă în *stand-by*” (RL 4255, 2004: 11); „Caviarul şi *vodka*” (RL 4310, 2004: 6); „Interminabilul *zapping*” (*22* 726, 2004: 18). Această tendinţă este motivată, în funcţie de categoria împrumuturilor, de caracterul internaţional şi de funcţia denotativă a noilor termeni, de forţa lor de a evoca culoarea locală şi de prestigiul sau sonoritatea cuvântului împrumutat – unicul atu al prezenţei lui în

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

limbă. În situaţia în care se preferă anumiţi termeni cu caracter denotativ, se remarcă, însă, asocierea, în context, a ortografiei fonetice cu valori conotative de tip ironic, peiorativ: „*Golaveraj la înjurături*" (A 4318, 2004: 1); „«Al.I. Cuza» produce *hackeri* pe bandă rulantă // Un student a fost prins la Columbia Pictures Industries cu «comedia» în sac" (RL 4246, 2004: 20); „*TÎLK-SHOW*" (Dv 4, 2004: 6).

Frecvente sunt oscilaţiile:

a) în scrierea împrumuturilor simple:

– **prezenţa grafiei etimologice şi a grafiei fonetice**: „PSD preferă stilul static, mai greoi, cu afişe cât blocul şi *bannere* din care te privesc încremenite într-un zâmbet chinuit chipurile candidaţilor, iar, sub ele, câte două-trei vorbe mobilizatoare, gen «Faptele vorbesc»" (A 4312, 2004: 7); „Pe plan mediatic, afişele şi *benerele* au împânzit sectorul, ziarele sunt sufocate de articole comandate, iar posturile de televiziune sunt şi ele pline de imaginea dlui Dan D." (RL 4333, 2004: 2); „un afacerist care îşi trădează din când în când *business*-ul cu maşini în favoarea pasiunii pentru «vechituri» din secolul trecut" (A 4312, 2004: 11); „…însă *biznisurile* l-au ţinut departe de Parlament" (AC 21, 2004: 7); [Filmul *Patimile lui Hristos*] „este doar o peliculă produsă de un ne-regizor despre suferinţele lui Hristos, prezentate în varianta *chewin-gumm*!" (EZ 3707, 2004: 1); „*Ciungă* pentru creier" (Dv 5, 2004: 18); „Laurenţiu, *un homeless* de 15 ani..." (A 4308, 2004: 1); „*Un homles* din Ferentari – lider de zonă pentru PSD în campania electorală" (A 4352, 2004: 9); „Biblia, salopeta şi *mouse*-ul, echipamentul obligatoriu pentru candidaţii PSD" (A 4296, 2004: 14); „Nu e nevoie să vă faceţi mici ca să puneţi mîna pe *maus*" (AC 21, 2004: 21);

– **grafie etimologică, fonetică şi mixtă**: „Încăierare muncitori – *bodyguarzi*, la 4 dimineaţa" (A 4268, 2004: 3); „o «panteră» neagră şi *un bodigard* sârb impresariată de Don King" (A 4320, 2004: 10); „Şi-a luat în serios vocaţia de *badiguard* politic" (*22* 694, 2003: 4);

b) în scrierea împrumuturilor compuse cu sau fără cratimă: „Primarii de la sate – obligaţi să furnizeze *on-line* serviciile şi informaţiile publice" (A 4308, 2004: 6); „sau căutând pe Internet prin puzderia de magazine care preiau comenzi *online* şi asigură livrarea la domiciliu" (EZ 3661, 2004: 18); „Marius Moga, „Micul Mozart" al *show-biz-ului* românesc" (A 4251, 2004: 4); „Oricum, spectacolul care a precedat ce s-a întâmplat pe scenă a fost unic: *showbiz*-ul ni s-a dezvăluit în deplinătatea ridicolului său" (A 4295, 2004: 4); „La Braşov, // *Week-end* cu tâlhării, tentative de omor şi accidente mortale" (A 4320, 2004: 14); „«Munca voluntară» din *weekend* i-a ajutat foarte mult, poliţiştilor rămânându-le acum să schimbe doar tâmplăria ferestrelor şi să pună jaluzele" (RL 4308, 2004: 9);

c) în utilizarea cratimei în cazul formelor articulate enclitic sau flexionate: „*Card*-ul tuturor dorinţelor" (D 557, 2003: 18); „Fiindcă o bucăţică de plastic teribil de parşivă, care te împiedică să conştientizezi pericolul scăderii numărului de bancnote, *cardul* este nociv pentru cei cu sindromul de cumpărător, aruncându-i cu uşurinţă în lumea imaginaro-utopico-virtuală a sacului fără de fund" (Dv 4, 2004: 17); „Din sesiunile dintre Bush şi Chirac răbufnesc din nou, cu putere, la *summit-ul G8*" (A 4336, 2004: 9); „Participanţii la *summitul G8* au avut parte de multe surprize" (A 4336, 2004: 9); „Sărbătoare religioasă *up-gradată*?" (D 366,

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

2000: 4); „Procesul prin care aceşti tineri devin americani nu este nici «fierbere», nici «amestecare», ci «*upgrading*»" (Dv 23, 2004: 8).

2. Împrumuturile „de lux" sunt tot mai prezente în limbajul jurnalistic, deşi dublează cuvinte sau unităţi frazeologice existente în limba română: „Obţinerea *agreement*-ului din partea autorităţilor franceze nu pare a fi o problemă" (A 4309, 2004: 14); „Vremuri noi, afaceri noi // Exportul melcilor un *business* profitabil" (RL 4332, 2004: 4); „Banca Ţiriac – a noua sucursală în *city*-ul bancar al Bucureştiului" (A 4316, 2004: 5); „Opt *dealeri* de droguri, după gratii" (RL 4220, 2004: 9); „Raportul Freedom House spulberă toate descrierile panoramico-eroice ţesute în discursuri de Ion Iliescu pentru a obţine un cadru care să-l justifice în fruntea FSN. Fostul activist de partid şi de stat, fosta Securitate, tot *establishment*-ul comunist s-a redefinit ca grupare politică de tip democratic" (EZ 3713, 2004: 1); „Ce nu a mai văzut Croazeta: unii împrăştie manifeste, alţii împart *gadgeturi* americane" (A 4314, 2004: 4); „Marcel Iureş într-un film *horror* american" (RL 4308, 2004: 8); „Povestea e simplă şi cu *happy end*" (D 361, 2000: 4); „Peste ocean, partizanii atitudinii *pro life* (*anti-avort*) şi cei *pro choice* (pentru dreptul femeilor de a decide singure asupra trupului lor) se confruntă nu o dată cu vehemenţă" (D 408, 2000: 7); „Caut un trening în unicul *hipermarket* din România. Normal, albastru, *old-fashion*" (*22* 726, 2004: 19).

Fără să aducă informaţii suplimentare (de natură cognitivă sau expresivă), împrumuturile „de lux" sau „cultismele" (Guţu Romalo 2000: 141) sunt motivate, însă, negativ, de insuficienta cunoaştere a limbii (engleze/române), de veleitarismul intelectual şi de afectare, dar, mai ales, de comoditate sau grabă, justificată, în cazul ziariştilor, precum şi de snobismul lingvistic.

Împrumuturile stilistice, fie că sunt din limba engleză, fie că provin din limba italiană, sunt întotdeauna utilizate deliberat (cu intenţie expresivă, evocatoare, ironică). Ele pot fi regăsite în varianta colocvială a limbii, de unde sunt preluate de presă. Cititorul este, de regulă, avertizat asupra caracterului străin al termenilor prin mărci specifice inserate în text (ghilimele, scrierea cu aldine sau cu italice): „în emisiune era şi cineva care avea un discurs *o.k.* despre problema în cauză şi care făcea şi nuanţările necesare – Andreea Ghiţă de la Facultatea de Litere la Zodia Kitsch" (Dv 4, 2004: 16); „Iliescu *superstar*" (RL 4314, 2004: 2); „…şi Fizz, un personaj care s-a impus în *showbiz*-ul neaoş numai cu ajutorul «regiei»" (A 4295, 2004: 4); „…am executat un *zapping* scurt şi cuprinzător printre canalele din dotare" (D 360, 2000: 4).

Abordarea împrumuturilor din limbajul publicistic sub aspectul normei lingvistice (Stoichiţoiu-Ichim 2001b: 96–117) relevă, după cum s-a putut observa, numeroase fluctuaţii explicabile prin cauze obiective (caracterul recent şi circulaţia limitată a împrumuturilor) şi subiective (gradul de cunoaştere a limbii engleze şi/sau române, mimetismul şi snobismul lingvistic). Numărul anglicismelor – termeni neadaptaţi sau incomplet adaptaţi la sistemul limbii receptoare – destul de mare în comparaţie cu împrumuturile din franceză, italiană sau germană, măreşte gradul de neologizare a textelor jurnalistice în care apar, simultan cu diminuarea lizibilităţii acestora, mai ales în cazul termenilor de specialitate. Împrumuturile cu valoare stilistică sunt destul de numeroase în presa actuală, fiind motivate de intenţii ironice,

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

peiorative, de atitudinea de respingere, de starea de spirit (nemulţumire, disconfort, apreciere).

Prin autoritatea cuvântului tipărit, presa scrisă contribuie la „educarea lingvistică" a cititorilor, precum şi la îmbogăţirea, diversificarea şi „europenizarea" lexicului limbii române. Însă consecinţa utilizării împrumuturilor fără o asimilare corectă poate bloca, dimpotrivă, comunicarea, lăsându-i fără reacţie atât pe emiţători, cât şi pe receptori, care acceptă această globalizare agresivă şi intelectualizare a limbajului jurnalistic actual.

Bibliografie

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

DCR: Florica Dimitrescu, *Dicţionar de cuvinte recente*, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Logos, 1997.

DEX: *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

A: *Adevărul*, ziar naţional independent, Bucureşti.

AC: *Academia Caţavencu*, săptămânal de moravuri grele, Bucureşti.

D: *Dilema*, săptămânal de tranziţie, Bucureşti.

Dv: *Dilema veche*, săptămânal de tranziţie, Bucureşti.

EZ: *Evenimentul zilei*, cotidian de informaţie, Bucureşti.

RL: *România liberă*, cotidian, Bucureşti, serie nouă.

22: *22*, săptămânal independent de analiză politică şi actualitate culturală, Bucureşti.

B. Literatură secundară

Cvasnîi Cătănescu 2006: Maria Cvasnîi Cătănescu, *Retorică publicistică. De la paratext la text*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Dimitrescu 1995: Florica Dimitrescu, *Dinamica lexicului românesc – ieri şi azi*, Cluj-Napoca, Editura Clusium Logos.

Guţu Romalo 2000: Valeria Guţu Romalo, *Corectitudine şi greşeală: limba română de azi*, Versiune nouă, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional.

Guţu Romalo 2002: Valeria Guţu Romalo, *Dinamica limbii şi normele*, în *Perspective actuale în studiul limbii române* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 41–51.

Pană Dindelegan 2002: Gabriela Pană Dindelegan, *Formaţii substantivale recente şi rolul „clasificatorilor" în actualizarea lor contextuală*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 31–46.

Stoichiţoiu-Ichim 2001a: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Semiotica discursului juridic*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Stoichiţoiu-Ichim 2001b: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influenţe, creativitate*, Bucureşti, Editura All.

Stoichiţoiu-Ichim 2002: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Asimilarea împrumuturilor englezeşti: aspecte actuale ale dinamicii sensurilor*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 249–262.

Stoichiţoiu-Ichim 2003: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Influenţa englezei în terminologia politică a românei actuale*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (II) (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 299–322.

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)

Stoichițoiu-Ichim 2006a: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Aspecte ale influenței englezei în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.
Stoichițoiu-Ichim 2006b: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.

The Journalistic Neologisms

The paper presents a taxonomy of journalistic neologisms. It is suggested by the reading of several recent works in the field, as well as by the analysis of an extensive corpus of linguistic data concerning Romanian.

Several ideas are underlined: the neologisms invade Romanian newspapers; the rapid assimilation of new words and their new meanings; the dynamics of journalistic neologisms, both on the socio-cultural and on the temporal dimensions.

Universitatea din Bucureşti
România

BDD-A910 © 2009 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:48:04 UTC)